

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА
МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ КИМЁ-ТЕХНОЛОГИЯ ИНСТИТУТИ

БИОТЕХНОЛОГИК
ЖАРАЁН ЖИҲОЗЛАРИ
фанидан

РЕФЕРАТ

**МАВЗУ: Суюқ муҳитларни сақлаш учун сиғимли
резервуарлар.**

Топширди: Асомутдинов Ж 31-10 гурух

Қабул қилди: доц.Хўжамшукуров Н.А.

Тошкент 2013

Мавзу: Суюқ муҳитларни сақлаш учун сиғимли резервуарлар.

Р Е Ж А:

1. Умумий маълумотлар.
2. Хомашёни сақлаш учун резервуарлар.
3. Ёрдамчи материалларни сақлаш учун резервуарлар.
4. Турли муҳитларни сақлаш учун сиғимли идишлар.

Микробиологик саноат корхоналарига хомашё ва ёрдамчи материаллар келтирилиб, уларнинг асосий қисми резервуарларда узоқ ёки қисқа муддат давомида сақланиши керак бўлади. Заруриятга қараб улар узлуксиз ёки даврий равишда цехларнинг сиғимларига берилади. Шу билан бирга бир қатор корхоналар суюқ хилдаги маҳсулотларни ишлаб чиқаради ва улар транспортировка олдидан омборларда сиғимли идишларда сақланади.

Хомашё, ёрдамчи материаллар ва товар маҳсулоти сақлаш учун, ҳамда резервуарларнинг умумий ҳажмини ҳисоблаганда қуйидагиларни ҳисобга олиш керак:

1. Муҳитларнинг ҳар бир тури учун, уларнинг хусусиятларидан келиб чиққан ҳолда, алоҳида ишчи резервуарлар, токсик муҳитлар учун эса қўшимча резервуарнинг ўрнатилиши кўзда тутилган;
2. Муҳитларнинг омборга даврий равишда етказилиши ва ундан жўнатилишида ҳар бир муҳит учун иккитадан резервуар ўрнатилиш тавсия этилади;
3. Агар катта сиғимдаги резервуарларни тайёрлаш техник томондан мумкин бўлмаса ва иқтисодий томондан мақсадга мувофиқ бўлмаса, резервуарлар сони иккитадан кўпроқ бўлиши мумкин;
4. Бир турдаги хомашё учун мўлжалланган резервуарларнинг умумий сиғими сақлаш нормалари орқали аниқланади ва унинг захирасига боғлиқ бўлади;
5. Товар маҳсулоти учун мўлжалланган резервуарларнинг умумий сиғими сақлаш нормалари орқали аниқланади ва маҳсулот йиғимига боғлиқ бўлади.

Омборхоналардаги резервуарларда яратиладиган ёрдамчи материаллар ва хомашё миқдори асосан жорий ҳамда суғурта (кафолат) захиралари билан аниқланади. Фаслий тайёргарчиликларда (масалан, лавлаги мелассасининг) фасл захираси инобатга олинади.

Хомашё ва ёрдамчи материалларнинг жорий захираси (*сум.*) қўйидаги формула орқали ҳисобланади:

$$Z_{\text{ж}} = at,$$

бунда,

a – хомашё ва ёрдамчи материалларнинг ўртача суткалик режали истеъмоли, *m/сум.*

t – навбатдаги жўнатишлар ёки етказилишлар орасидаги интервал (масофа), *сум.*

Транспорт кечикишлари, режадан ташқаридаги таъмирлаш ишлари, цистерналар йўқлиги ва бошқа ҳолатларида зарур бўладиган хомашё, ёрдамчи материаллар ва товар маҳсулотининг суғурта захираси қўйидаги формула билан аниқланади:

$$Z_c = a (t_{\text{юк}} + t_{\text{тр}} + t_k + t_m),$$

бунда,

t_{юк} – хомашё ва ёрдамчи материалларни юклаш давомийлиги, *сум.*

t_{тр} - транспортировка давомийлиги, *сум.*

t_k – истеъмолчи томонидан қабул қилиш давомийлиги, *сум.*

t_m – ишлаб чиқариш истеъмолига хомашё ва ёрдамчи материалларни тайёрлашнинг давомийлиги, *сум.*

Транспортировка давомийлиги:

$$t_{\text{тр}} = \frac{L}{330},$$

бунда,

L – темир йўли бўйлаб жўнатиш бекатидан белгиланган бекатгача бўлган масофа, *км.*

330 – поезднинг юк тезлиги, *км/сум.*

Максимал омборхона захираси:

$$Z_{\text{max}} = Z_{\text{ж}} + Z_c$$

Хомашё, ёрдамчи материаллар ёки тайёр маҳсулот турларидан бирини сақлашга мўлжалланган резервуарларнинг умумий ҳажми:

$$V = \frac{1000 \cdot Z_{\max}}{\rho \cdot k_t}$$

бунда,

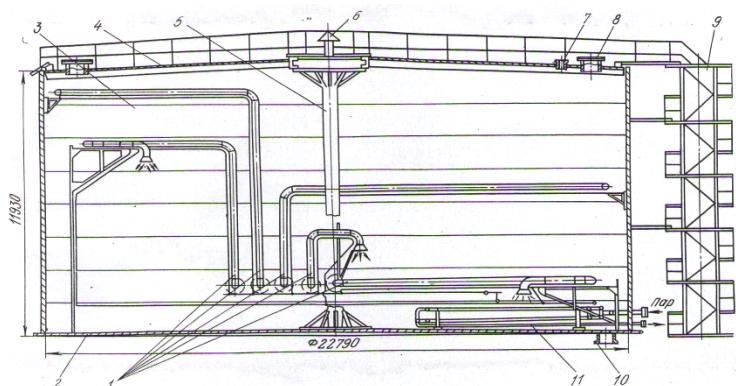
ρ - хомашё, ёрдамчи материал зачлиги, кг/м³;

$k_t = 0,9$ резервуар ҳажмининг тўлиқ коэффициенти.

Муҳит хоссалари ва мос бўлган меъёrlарни инобатга олиб, резервуарларнинг умумий ҳажмидан келиб чиқсан ҳолда резервуарларнинг тури, ҳажми ва сони топилади.

Ҳозирги пайтда микробли синтез маҳсулотларини олишда ишлатиладиган асосий суюқ хомашё турларига суюқ парафинлар, лавлаги мелассаси, дизель ёқилғи, метанол, этанол ва сирка кослотаси киради. Микробли синтезнинг суюқ товар маҳсулотлари бўлиб техник ва ози

Суюқ парафинлар, дизель ёқилғи ва лавлаги мелассасини нефть маҳсулотларини сақлашга мўлжалланган пўлатдан қилинган вертикал сақлаш резервуарларида сақланади.

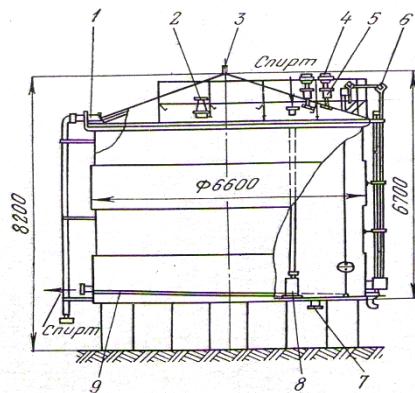

1-расм. Меласса сақлаш резервуари

гомогенизацион система; 2 – туби; 3-корпус; 4 - томи; 5 – марказий устун; 6 – воздушник; 7 – сатхнинг кўрсаткичи учун штуцер; 8 – люк; 9 – нарвон; 10 – мелассани оқизиб юбориш учун штуцер; 11 – иситгич.

Корпснинг цилиндрик қисми бир-бирига биректирилган 8 та камардан иборат тахтали конструкция кўринишига эга. Резервуар марказида устун-юқори ва пастки чизиклари бўлган пўлат труба жойлашган. Труба қум билан

түлдирилади. Юқори чизикқа том сұянағы, пастки чизик эса тубига сұянағы. Қалқонли том марказдан резервуарнинг чекка томонига қараб $\alpha = 0,02$ га тенг оғишигээ. Мелассанинг чиқиши қисмидә мелассаны 40°C гача маҳаллий иситишигээ мүлжалланган найсімөн иситгіч жойлашған. Резервуарда мелассаны бир жинсли масса күренишида ушлаб туриш учун ҳар хил баландликда ўрнатылған 5 та оқизма қувурлардан иборат гомогенизация системаси мавжуд. Циркуляцион насос ёрдамида меласса пастки штуцердан саралаб олинади.

2-расм. Этил спиртини сақлаш резервуари

1 – күпик камераси; 2 – хлопушкани бошқариш; 3 – суғорувчи мослама; 4 – гидравлик ҳимоя қилиш клапаны; 5 – оловдан чегараловчи; 6 – сатқын ўлчаш учун асбоб; 7 – тушириш штуцери; 8 – гидравлик ёпгіч; 9 – сув йиғувчи қувур.

Резервуар атмосфера босимидә ва ташқи ҳавонинг 40°C гача бўлған ҳароратида зичлиги $1445 \text{ кг}/\text{m}^3$ гача бўлған (нейтрал мұхитли) мелассаны сақлашга мүлжалланган.

Микробиологик саноат учун ёғоч чиқиндиларидан, озиқ-овқат учун эса озиқа чиқиндиларидан олинадиган техник этил спирти ишлатилади.

2-расмда этил спиртини сақлашга мүлжалланган резервуар кўрсатилған.

У конуссимон қопқоқ ва ясси туб қисмiga эга пўлатдан ясалған вертикаль герметик идиш конструкциясидан иборат. Этил спирти $+9^{\circ}\text{C}$ га тенг туташ ҳароратига эга ва осон учувчан ҳамда осон алғанда оладиган суюқликлар қаторига киради. Спиртнинг ҳаводаги миқдори $10-12 \text{ г}/\text{m}^3$ дан юқори бўлмаслиги керак. Резервуарлар $100, 250, 500, 2000$ ва 3000 m^3 спиртга мүлжалланаган бўлади.

Цехлардаги сиғимли идишлар умумий завод омборхонасининг резервуарларидан етказиладиган хомашё, ёрдамчи материалларни, ҳамда товар маҳсулотни резервуар-сақлагичларга узатишдан олдин қисқа вақт давомида сақлаш учун мўлжалланган. Шу билан бирга идишлар озиқа тузлари ва муҳитлари, микроорганизмлар суспензиялари, культурал суюқликлар ҳамда ишлаб чиқаришнинг турли босқичларида ҳосил бўладиган бошқа суюқ муҳитларни сақлаш учун хизмат қиласи. Идишларнинг ҳажми жойлашиш вақти ва муҳит ҳажмига, ишлаб чиқариш қуввати ва бошқа омилларга боғлиқ. Идишлар конструкциясининг танланиши, шунингдек, муҳит хоссаларига вам ос бўлган, норматив ҳужжатларда берилган талабларга боғлиқ.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР

1. Н.Р.Юсупбеков, X.С.Нурмуҳамедов, С.Г.Зокиров Кимёвий технология асосий жараён ва қурилмалари, Тошкент. Шарқ, 2003й.
2. Быков В.А., Манаков М.Н., Панфилов В.И, Свитцов А.Л., Тарасова Н.В. Биотехнология в 8 кн./ книга 5 Производство белковых веществ. - М. Высш. Школа, 1987.- 14 с.
3. Рычков Р.С.. Попов В.Г. Биотехнология - перспективы развития.
4. Брагинский Л.Н., Бегачев В.И., Барабаш В.М. Перемешивание жидкых сред. Л.: Химия, 1984. -335 с.
5. Васильцов Э.А.. Ушаков В.Г. Аппараты для перемешивания жидких сред. Справочное пособие. Л.: Машиностроение, 1979. -272 с.
6. Гапонов К.П. Процессы и аппараты микробиологических производств, М.: Легкая и пищевая промышленность. 1981. -239 с.
7. Соколов В.Н.. Доманский И.В. Газожидкостные реакторы. Л.: Машиностроение, 1976. 216 с.
8. Н.И, Томбаев, Справочник обородованию предприятий молочной промышленности. Пищевая промышленность, Москва 1967.-156с.
9. www.ziyonet.uz